Warszawa, styczeń 2024 r.

Wyjaśnienia na temat zatrudniania nauczycieli i nauczycielek w projektach edukacyjnych finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus

Materiał zawiera wskazówki oraz interpretacje Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027 (zwanych dalej: Wytycznymi dotyczącymi kwalifikowalności).

Założeniem niniejszego opracowania jest przekazanie wskazówek dotyczących angażowania nauczycieli i nauczycielek do projektów edukacyjnych finansowanych z EFS+ w perspektywie 2021-2027, których celem jest poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy. Jednocześnie, działania mają wspierać równy dostęp do edukacji.

Zgodnie z doświadczeniami z ubiegłej perspektywy wskazane jest, aby projekty edukacyjne były bezpośrednio realizowane przez organy prowadzące szkoły i placówki oświatowe, czyli podmioty odpowiedzialne za prowadzenie procesu edukacyjnego.

Główna odpowiedzialność za realizację procesu edukacyjnego i projektów współfinansowanych z EFS+, które ten proces wspierają, spoczywa na organie prowadzącym lub placówce systemu oświaty, mających pełną informację na temat obszarów wymagających wsparcia. Angażowanie podmiotów zewnętrznych może być uzasadnione tylko w określonych sytuacjach.

1. Realizacja projektów EFS+ w szkołach publicznych

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - *Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2023 r. poz. 900, z późn. zm.), szkołę publiczną zakłada i prowadzi m.in. jednostka samorządu terytorialnego (JST). W przypadku edukacji na poziomie formalnym organem prowadzącym jest gmina (przedszkola i szkoły podstawowe) oraz powiat (szkoły podstawowe specjalne, szkoły ponadpodstawowe czy placówki kształcenia ustawicznego). Gmina, powiat lub województwo, jako podmioty odpowiedzialne za edukację formalną będące organem prowadzącym, które posiadają osobowość prawną, są uprawnione do zaciągania zobowiązań w postaci

umowy o dofinansowanie projektu. Oznacza to, że szkoły lub placówki będą faktycznym realizatorem działań stanowiących cele EFS+ w obszarze edukacji, a ich wnioskodawcą (następnie beneficjentem) będzie organ prowadzący, przyjmując na siebie pełną odpowiedzialność za realizację projektu, w tym warunków umowy.

Na etapie tworzenia założeń projektu, we wniosku o dofinansowanie należy wziąć pod uwagę faktyczny podział ról pomiędzy beneficjenta a realizatora i faktycznego pracodawcę nauczycielek i nauczycieli. Konieczne jest bowiem właściwe uregulowanie stosunku pracy personelu projektu, zgodnie z przepisami prawa oraz zasadami wdrażania projektów. Z wniosku o dofinansowanie powinien wynikać przejrzysty opis sposobu angażowania własnych pracowniczek i pracowników przez szkołę, jako realizatora, tak aby możliwa była ocena kwalifikowalności tych kosztów na etapie kontroli projektu, czy weryfikacji wniosków o płatność. Odpowiedzialność za prawidłowe zaangażowanie personelu projektu i rozliczenie jego kosztów ponosi beneficjent projektu.

1.1 Angażowanie nauczycieli i nauczycielek na podstawie Karty Nauczyciela i Kodeksu Pracy

W przypadku zorganizowania w publicznej szkole lub placówce zajęć w ramach programów finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej, zgodnie z przepisami art. 35a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – *Karta Nauczyciela* (Dz.U. z 2023 r. poz. 984, z późn. zm.), dyrektor szkoły lub placówki może za zgodą nauczyciela lub nauczycielki powierzyć mu lub jej prowadzenie zajęć na podstawie tej ustawy. Dotyczy to nauczycielek i nauczycieli już zatrudnionych w tej szkole lub placówce i nie dochodzi wówczas do dodatkowego zatrudnienia, lecz nauczyciel lub nauczycielka prowadzi te zajęcia w ramach nawiązanego stosunku pracy na podstawie ustawy – *Karta Nauczyciela*. Zajęcia te nie są jednak wliczane do tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, prowadzonych bezpośrednio z uczniami i uczennicami lub wychowankami albo na ich rzecz. Za każdą godzinę prowadzenia tych zajęć przysługuje wynagrodzenie w wysokości ustalonej w sposób określony w art. 35 ust. 3 ustawy – *Karta Nauczyciela*, tj. takiej, jaka obowiązuje za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw. Ważne jest to, że nauczyciel lub nauczycielka szkoły lub placówki, w której w organizacji pracy przewidziano ferie szkolne, nie może świadczyć na tej podstawie pracy w celu realizacji zajęć w projekcie EFS+ w okresie ferii letnich oraz ferii zimowych, gdyż wówczas zgodnie z art. 64 ust. 1 ustawy – *Karta Nauczyciela* przebywa na urlopie wypoczynkowym.

W celu realizacji zajęć w ramach programów finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej, prowadzonych bezpośrednio z uczniami i uczennicami lub wychowankami albo na ich rzecz, w publicznej szkole lub placówce może być również zatrudniony „nowy" nauczyciel lub nauczycielka, tj. osoba, która nie realizuje w tej szkole lub placówce tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych. Ma to szczególnie znaczenie w przypadku, gdy nauczyciele i nauczycielki z danej szkoły nie mogą zaangażować się w realizację zajęć w ramach projektu. Kwestię tę reguluje art. 16 ustawy - *Prawo oświatowe,* zgodnie z którym warunkiem zatrudnienia takiego nauczyciela lub nauczycielki jest posiadanie przez nich kwalifikacji określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 2 i 3 ustawy – *Karta Nauczyciela* oraz spełnianie warunków określonych w art. 10 ust. 5 pkt 2-4a tej ustawy. Takiego nauczyciela lub nauczycielkę zatrudnia się na zasadach określonych w *Kodeksie pracy*. Za każdą godzinę prowadzenia tych zajęć przysługuje wynagrodzenie nie wyższe niż wynagrodzenie za jedną godzinę prowadzenia zajęć ustalone w sposób określony w art. 35 ust. 3 ustawy – *Karta Nauczyciela* dla nauczyciela dyplomowanego posiadającego wykształcenie wyższe magisterskie i realizującego tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć, o którym mowa w art. 42 ust. 3 w tabeli w lp. 3 ustawy – *Karta Nauczyciela*.

Podsumowując: przed przystąpieniem do realizacji projektu, beneficjent – organ prowadzący – powinien oszacować, ilu nauczycieli i nauczycielek danej szkoły lub placówki zostanie zaangażowanych do realizacji projektu na podstawie art. 35a *Karty Nauczyciela* oraz ewentualnie zweryfikować możliwość zaangażowania nauczycieli i nauczycielek, o których mowa w art. 16 ustawy - *Prawo oświatowe*.

1.2 Angażowanie nauczycieli w czasie ferii zimowych lub wakacji

Zgodnie z art. 64 ust. 1 ustawy – *Karta Nauczyciela,* nauczycielom i nauczycielkom zatrudnionym w szkole, w której organizacji pracy przewidziano ferie letnie i zimowe przysługuje urlop wypoczynkowy w wymiarze odpowiadającym okresowi ferii i w czasie ich trwania. Dlatego też dyrektor szkoły lub placówki nie może przydzielić na podstawie art. 35a ustawy – *Karta Nauczyciela* nauczycielkom i nauczycielom zatrudnionym w szkole zajęć w projekcie EFS+ na okres ferii zimowych i letnich.

W celu realizacji zajęć w czasie ferii zimowych lub letnich, dyrektor szkoły lub placówki może natomiast zatrudnić „nowego" nauczyciela lub nauczycielkę, którzy nie realizują w tej szkole lub placówce tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych. Warunki zatrudnienia są w tym przypadku analogiczne do tych opisanych pkt 1.1.

1.3 Wyliczanie limitu zaangażowania czasu pracy nauczycieli zatrudnionych na podstawie Karty Nauczyciela

Zgodnie z *Wytycznymi dotyczącymi kwalifikowalności* (podrozdział 3.8 pkt 11 lit b):

> *„Wydatki związane z zaangażowaniem zawodowym personelu projektu są kwalifikowalne, o ile: (…) łączne zaangażowanie zawodowe personelu projektu, w realizację wszystkich projektów finansowanych z funduszy UE oraz działań finansowanych z innych źródeł, w tym środków własnych beneficjenta i innych podmiotów (niezależnie od formy zaangażowania), nie przekracza 276 godzin miesięcznie, do ww. limitu wlicza się okres urlopu wypoczynkowego oraz czas niezdolności do pracy wskutek choroby natomiast nie wlicza się innych nieobecności pracownika (np. urlop bezpłatny, rodzicielski i macierzyński)".*

Zapis ten należy interpretować w kontekście wymogów dotyczących personelu, wskazanych m.in. w pkt 2 i 6 ww. podrozdziału *Wytycznych dotyczących kwalifikowalności*, wskazujące, że koszty wynagrodzeń w projekcie muszą być ponoszone zgodnie z właściwymi przepisami prawa - w szczególności ustawą z dnia 26 czerwca 1974 r. *Kodeks pracy* (Dz.U. z 2023 r. poz. 1465, z późn. zm.).

Spełnienie warunku, o którym mowa w podrozdziale 3.8 pkt 11 lit. b, należy zweryfikować przed zaangażowaniem osoby do projektu (np. poprzez wymaganie pisemnego oświadczenia od osoby angażowanej do projektu). Spełnienie tego warunku dotyczy całego okresu kwalifikowania wynagrodzenia tej osoby w projekcie. W przypadku przekroczenia limitu 276 godzin, za niekwalifikowalne należy uznać jej wynagrodzenie (w całości lub w części) w tym konkretnym projekcie, w którym zaangażowanie spowodowało naruszenie tego warunku (nieprawidłowość).

W przypadku nauczycieli zatrudnionych na podstawie ustawy – *Karta Nauczyciela,* w miesięcznym łącznym zaangażowaniu zawodowym należy uwzględnić cały czas ich pracy, o którym mowa w ustawie - *Karta Nauczyciela*, a nie wyłącznie zajęcia wynikające z tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych (pensum).

W świetle przepisów art. 42 ust. 1 i 2 ustawy – *Karta Nauczyciela,* w ramach ustalonego wynagrodzenia oraz czasu pracy nieprzekraczającego 40 godzin na tydzień, nauczyciel lub nauczycielka zatrudnieni w pełnym wymiarze zajęć obowiązani są realizować:

1) zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze, prowadzone bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz (pensum);

2) inne zajęcia i czynności wynikające z zadań statutowych szkoły, w tym zajęcia opiekuńcze i wychowawcze uwzględniające potrzeby i zainteresowania uczniów;

3) zajęcia i czynności związane z przygotowaniem się do zajęć, samokształceniem i doskonaleniem zawodowym.

Na gruncie Wytycznych dotyczących kwalifikowalności, powyższe wynika z przepisu w pkt 11 lit. a podrozdziału 3.8, zgodnie z którym:

> *„wydatki związane z zaangażowaniem zawodowym personelu projektu w projekcie lub projektach są kwalifikowalne, o ile: obciążenie z tego wynikające nie wyklucza możliwości prawidłowej i efektywnej realizacji wszystkich zadań powierzonych danej osobie (…)".*

Uwzględniając specyfikę zawodu nauczyciela, do prawidłowej i efektywnej realizacji zadań wykonywanych przez nauczyciela lub nauczycielkę zalicza się także czas poświęcony na inne zajęcia i czynności, wynikające z zadań statutowych szkoły lub placówki oraz na zajęcia i czynności związane z przygotowaniem się do zajęć, samokształceniem i doskonaleniem zawodowym (art. 42 ust. 2 pkt 2 i 3 ustawy - *Karta Nauczyciela*). Reasumując, należy podkreślić, że każdego nauczyciela lub nauczycielkę zatrudnionych na podstawie ustawy – *Karta Nauczyciela*, niezależnie od wymiaru pensum, obowiązuje czas pracy nieprzekraczający 40 godzin tygodniowo.

1.4 Angażowanie zewnętrznych wykonawców usług edukacyjnych

Angażowanie wykonawców zewnętrznych (firm lub osób fizycznych) do realizacji usług edukacyjnych w postaci zajęć dofinansowanych z EFS+ w szkole publicznej ma charakter uzupełniający do powierzania tych zadań nauczycielkom i nauczycielom na podstawie ustawy - *Karta Nauczyciela* i zatrudniania ich zgodnie z art. 16 ustawy - *Prawo oświatowe*. Takie zaangażowanie będzie miało miejsce tylko i wyłącznie w przypadku, gdy charakter zajęć zaplanowanych w ramach projektu nie wymaga ich prowadzenia przez nauczycieli i nauczycielki posiadających kwalifikacje, określone w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 2 i 3 ustawy – *Karta Nauczyciela*. Prawdopodobnym jest, że zaangażowanie podmiotu zewnętrznego wystąpi w przypadku realizacji specjalistycznych zajęć dodatkowych dla uczniów i uczennic, nierealizowanych w ramach standardowej oferty szkoły (np. zaawansowane programowanie, robotyka).

Zaangażowanie wykonawcy zewnętrznego może nastąpić na podstawie:

- ✓ stosunku pracy – w przypadku angażowania osób fizycznych niebędących nauczycielami lub nauczycielkami;
- ✓ stosunku cywilnoprawnego – w przypadku angażowania wykonawców zewnętrznych (podmiotów lub osób fizycznych) wyłonionych zgodnie z *Wytycznymi dotyczącymi kwalifikowalności*, w szczególności zasadą konkurencyjności lub prawem zamówień publicznych [ustawą z dnia 29 stycznia 2004 r. *Prawo zamówień publicznych* (Dz.U. z 2023 r., poz. 1605 z późn. zm.)].

Zaznaczyć jednocześnie należy, że nauczyciel lub nauczycielka mogą brać udział w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego, którego przedmiot wykracza poza kwalifikacje nauczyciela określone w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 2 i 3 ustawy – *Karta Nauczyciela.* Muszą jednak pamiętać, że nie będą mogli zostać zaangażowani w „swojej" szkole lub placówce na podstawie umowy zlecenia, z uwagi na zapisy *Wytycznych dotyczących kwalifikowalności* wskazujące, że podstawową formą zaangażowania personelu powinien być stosunek pracy. Zatrudnianie własnego personelu na podstawie umowy cywilnoprawnej jest dopuszczalne jedynie w sytuacji, kiedy szczególne przepisy dotyczące zatrudniania danej grupy pracowników i pracowniczek uniemożliwiają wykonywanie zadań na podstawie stosunku pracy (podrozdział 2.3 pkt 1 lit. m ppkt. i). Powyższe oznacza, że jeśli w wyłonionym w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego wykonawcą był nauczyciel lub nauczycielka z danej szkoły lub placówki, może być on zaangażowany na podstawie ustawy - *Karta Nauczyciela*; natomiast w przypadku gdy jest to osoba będąca nauczycielem lub nauczycielką z innej szkoły lub placówki, może być zaangażowana na podstawie stosunku cywilnoprawnego.

Ważne jest to, że zamówienie publiczne nie może być próbą obejścia przepisów ustawy - *Karta Nauczyciela* i ustawy - *Kodeks pracy,* regulujących podstawowe formy zaangażowania nauczycieli w projektach EFS+.

2. Angażowanie nauczycieli w szkołach niepublicznych oraz szkołach publicznych prowadzonych przez osoby fizyczne lub osoby prawne niebędące jednostką samorządu terytorialnego

Zgodnie z art. 10a ustawy – *Karta Nauczyciela,* w przedszkolach, innych formach wychowania przedszkolnego, szkołach lub placówkach, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 2 ustawy, nauczycieli i nauczycielki zatrudnia się na podstawie umowy o pracę, zgodnie z przepisami ustawy - *Kodeks pracy*. W przypadku nauczycieli prowadzących

zajęcia bezpośrednio z uczniami lub wychowankami w wymiarze nie wyższym niż 4 godziny tygodniowo, powierzenie prowadzenia tych zajęć może nastąpić również na innej podstawie niż umowa o pracę, jeżeli w treści łączącego strony stosunku prawnego nie przeważają cechy charakterystyczne dla stosunku pracy. Nauczyciel lub nauczycielka prowadzący zajęcia na innej podstawie niż umowa o pracę muszą spełniać warunki, o których mowa w art. 10 ust. 5 pkt 3 i 4 ustawy - *Karta Nauczyciela*. Ponadto, ma do nich odpowiednio zastosowanie art. 10 ust. 8a ustawy – *Karta Nauczyciela*. W takim przypadku muszą być również zachowane przepisy *Wytycznych dotyczących kwalifikowalności*.

3. Realizacja projektu EFS+ w zakresie tworzenia miejsc wychowania przedszkolnego

Nauczyciele i nauczycielki w publicznych ośrodkach wychowania przedszkolnego, prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, powinni być zatrudniani na podstawie przepisów art. 10 ustawy – *Karta Nauczyciela* i przepisy tej ustawy powinny mieć do nich zastosowanie w pełnym zakresie.

W przypadku publicznych i niepublicznych przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego, prowadzonych przez inne podmioty niż jednostki samorządu terytorialnego (osoby fizyczne lub osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego), zatrudnianie nauczycieli realizowane jest zgodnie z art. 10a ustawy - *Karta Nauczyciela*, z poszanowaniem postanowień *Wytycznych dotyczących kwalifikowalności*.

Przepisy art. 35a ustawy - *Karta Nauczyciela i art. 16* ustawy - *Prawo oświatowe* mogą mieć zastosowanie do działań związanych z zatrudnianiem nauczycieli do realizacji zajęć dodatkowych (stanowiących ofertę dodatkową w stosunku do podstawowej działalności) w przedszkolach lub innych formach wychowania przedszkolnego prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego.